

Imnul femeii păcătoase

Sfântul Roman Melodul

Tradiția imnografică bizantină îl reține pe Sfântul Roman Melodul drept al doilea moment semnificativ al ei, primul loc fiind rezervat celebrului său predecesor siriatic, Sf. Efrem. Filiația Sf. Roman din Sf. Efrem Sirul pare certă, după cum atestă cercetări recente, deși Sfântul Roman nu a adoptat stilul Sf. Efrem, profund liric, interiorizat, ci stilul dramatic.

Născut și el tot în Siria, la Emesa, la sfârșitul secolului al V-lea dintr-o familie de origine presupus evreiască, Sfântul Roman a avut o viață marcată de intervenția minunată a Maicii Domnului. Pe când slujea ca diacon la Biserica Theotokos din Cyr, are un vis în care Maica Domnului îi încredințează un manuscris pe care îi poruncește să-l mănânce. Sub această binecuvântată influență a Născătoarei de Dumnezeu, Sfântul Roman se simte inspirat și compune celebrul său tropar adoptat în cult „Fecioara astăzi pe Cel mai presus de ființă naște”. Din acel moment – spun biografii vechi – ar fi început să scrie mii de versuri; totuși ceea ce se poate atribui cu certitudine lui Roman Melodul este o culegere de 89 de imnuri, păstrate toate în aceeași biserică din cartierul Cyr din Constantinopol, după moartea sa, care se spune că a survenit între anii 555-565, și aceasta datorită seismelor care aveau loc în regiune în acea epocă și pe care le-a evocat în unele din condace. Sf. Roman Melodul nu a fost inventatorul acestui gen imnografic intitulat *Kontakia*, dar a fost cel care a dat cea mai mare strălucire genului, impunându-se drept cel mai popular imnograf de limbă greacă.

Numele de *kontakion* provine de la bastonașul de lemn în jurul căruia se rulau manuscrisele din pergament sau din piele. Acestea erau foarte des folosite în cadrul cultului fiind mai ușor manevrabile decât codicele.

Sf. Roman însuși n-a folosit termenul de *kontakia* pentru creațiile sale, ci pe cel modest de Imnuri sau Poeme.

În termeni literari, genul *kontakia* desemnează o compoziție poetică cu caracter didactic, o microomilie în versuri de tipul metricii silabice siriene reprezentate de *memra sau madrasha* (didascalie în versuri) sau *soghitha* (cântare de după omilie). Originea acestor *kontakia* rămâne obscură, necunoscându-se cu certitudine dacă a fost derivat din modelele siriene sau s-a născut la Bizanț. Se pare că Sfântul Ioan Hrisostomul este o posibilă sursă de inspirație a genului *kontakia* prin microomiliile sale intitulate *spuria*, care dramatizau mici episoade din Biblie sau textele apocrife, urmate de o mică tâlcuire morală. O altă

presupunere este cea care derivă tradiția *kontakiilor* din Imnul Acatist al Maicii Domnului, atribuită aceluiași Roman Melodul. Această tradiție era atât de populară și răspândită în întreaga lume bizantină, încât ea a cunoscut și timpurii reprezentări picturale. Unele din aceste reprezentări au devenit aproape canonice în erminia picturii moldovenești a secolelor XV-XVI d.Hr., vezi mănăstirile Sucevița, Râșca, Voroneț, unde una din temele predilecte ale frescii exterioare este reprezentată tocmai de imaginea Maicii Domnului din *Imnul Acatist al Sfântului Acoperământ*, acoperind cu cinstitul ei omofor, capul Sfântului Roman Melodul care, cu unul din rulouri în mână, se închină cu smerenie la picioarele Precuratei.

Structura genului Kontakia

Fiecare condac este compus dintr-un număr relativ fix de strofe, stanțe sau icoase, 18 sau 24, cel mai des precedate de un *proimion* sau *cuculion* – o strofă specială care servește de argument. *Proimionul* este imediat urmat de un *irmos* care de obicei reprezintă matricea metrică a textului, fiind asociat unei melodii care indica felul în care trebuia cântat imnul. Urmează însiruirea icoaselor, toate încheiate cu același refren sau *euphymnion*. Ultima strofă este, de obicei, o rugăciune pusă pe seama unuia din protagoniștii istoriei prezentate.

Kontakion-ul este, înainte de toate, o omilie în care, spre deosebire de canon, care este un poem liric, textul are mai multă importanță decât muzica. Cântarea trebuia să fie simplă, fără multe podoabe, apropiată de recitativ, lungimea textului nu permitea altminteri.

Kontakariile lui Roman Melodul cuprind o vastă arie tematică, dezvoltând atât teme vetero-testamentare – cu o specială preferință pentru profeți, fiindcă aceste cărți dădeau prilej multor și variatelor speculații alegorice – cât și teme neo-testamentare, istorisind toate evenimentele sărbătorești ale anului liturgic începând cu Nașterea Maicii Domnului și încheind cu Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Toate personajele Evangheliei își găsesc un loc în aceste *kontakarii* dialogate, dramatizate ale lui Roman Melodul. Spre deosebire de Apus – unde drama religioasă a avut o evoluție impresionantă și o longevitate uimitoare până în Evul Mediu târziu și Renaștere – în tradiția orientală, drama religioasă nu s-a impus ca gen aparte, supraviețuind doar în răspunsurile liturgice și în aceste opusculi ale Sfântului Roman Melodul din secolele V-VI, fără însă ca modelul lor să fie urmat. Altfel stau lucrurile cu opera imnografică a Sfântului Efrem Sirul, de factură lirică însă. Sfântul Roman Melodul a mers mai puțin pe interiorizarea sentimentului religios și mai mult pe deschiderea și extravertirea lui.

Cele mai reușite *kontakia* ale Sf. Roman Melodul sunt cele hristologice care relatează, în aceeași manieră dramatică, evenimentele legate de viața pământească a Mântuitorului, cu unele tâlcuiri dogmatice. *Kontakionul* dedicat femeii păcătoase din Sf. Evanghelie după Luca (Lc. 7, 36-50; In. 12, 1-8) este, alături de cel al plângerii Maicii Domnului din *Imnul Pătimirii lui Hristos*, unul dintre cele mai emoționante din literatura genului, prin intensitatea trăirii, potențată la nivel textual de folosirea unui limbaj mistic bine nuanțat prefigurând stilul Sf. Simeon

Noul Teolog. Expresiile care definesc setea de Dumnezeu, πόθος, fac parte din registrul pasional cu sensibile imagini sau aluzii nupțiale. Nu mai puțin tulburătoare sunt alegoriile exegetice care pun în paralel diferite teme sau personaje biblice.

În ceea ce privește traducerea textului, am preferat să păstrăm pe cât posibil originalul grecesc, atât în ceea ce privește morfologia, cât și sintaxa. Ușoare libertăți ne-am permis numai la nivelul topicii și al vocabularului având grijă totuși să nu trădăm sensul original. Acolo unde textul prezintă ambiguități, le-am semnalat prin notele de subsol însoțindu-le de comentarii, în special, acolo unde erau implicate nuanțe dogmatice.

Imnul femeii păcătoase

Proimion I

Pe femeia cea păcătoasă, fică numindu-o, Hristoase Dumnezeule,
arătându-mă și pe mine fiu al pocăinței,
mă rog Ție: ridică-mă din tina fărădelegilor mele.

Proimion II

Pradă muștrărilor de cuget, femeia cea preadesfrânată, urma pașilor tăi luând, a strigat către Tine cu pocăință, Cela Ce știi toate cele ascunse:
„Doamne Iisuse Hristoase,

Cum îmi voi aținti către Tine ochii mei
Eu care pe toți i-am amăgit cu privirile cele pline de toată necuviința.
Cum Te voi împlânzi spre milă,
Care pe Însuși Ziditorul am întărâtat spre mânie?
Însă primește acest mir în loc de rugăciune, Doamne,
și dăruiește-mi mie iertare de rușinea
faptelor mele de tină”.

1

Văzând atunci femeia cea desfrânată,
cum cuvintele lui Hristos ca o bună mireasmă
se răspândesc pretutindeni
și în toți cei credincioși insuflă duh de viață,
Degrab a urât reaua duhoare a faptelor sale
Și, adânc cugeta întru sine la rușinea faptelor ei,
dar mai vârtos la chinul ce i-au gătit ele,
la marea întristare care-i așteaptă pe cei păcătoși în iad
între care cel dintâi sunt eu, cel încredințat biciului,

de care femeia cea desfrânată, temându-se, s-a întors din desfrânarea ei
însă eu, deși înfricoșat de moarte, rămân
în glodul fărădelegilor mele.

2

Niciodată vrând a mă lepăda de rele,
Nu-mi amintesc defel chinurile pe care le voi vedea acolo.
Nici nu cuget la marea lui Hristos milă
cu care El m-a-nconjurat, căutându-mă
când rătăceam de la calea Lui cea dreaptă.
Căci după mine aleargă în tot locul;
pentru mine și cu Fariseul alături mănâncă
Cel Ce pe toate le hrănește,
iar masa în altar o preschimbă și pe ea Se întinde¹,
iertând celor datornici datoria, pentru ca orice datornic
cu îndrăzneală să se apropie de El și să zică: Doamne, slobozește-mă
din noianul fărădelegilor mele!

3

Mireasma Cinei Tale Hristoase a-ntors pe fiica cea odinioară pierdută, iar azi
tămăduită
cea la-nceput lupoaică și la sfârșit mielusea,
roabă și fiică, nebună și înțeleaptă.
Pentru aceasta, aleargă flămândă
și la o parte lăsând firimiturile, a luat pâinea întreagă
și suferind mai mult decât canaaneianca
și-a săturat sufletul gol, cu o atât de mare credință,
dar nu prin strigare a fost mântuită,
ci mai curând s-a mântuit prin tăcere.
Căci tânguindu-se zicea cu suspin: Mântuiește-mă, Doamne,
din tina fărădelegilor mele.

4

Vreau să văd cugetul celei înțelepte² și să aflu
cum a strălucit în cea preadesfrânată Hristos Cel minunat,

¹ Ἐν ταύτῃ ἐκτείνος, *întinzându-se pe aceasta*. Sf. Roman Melodul își construiește această frumoasă imagine după modelul antimisului care îl reprezintă pe Mântuitorul coborât de pe cruce, întins pe masa de jertfă din altar.

² Text interpretabil din punct de vedere gramatical, τὴν φρένα δε τῆς σοφῆς ἐρευνῆσαι ἦθελον, *vreau să cercetez mintea cea înțeleaptă*, sau cu adjectivul substantivizat, *celeii înțelepte*; pocăindu-se, femeia păcătoasă a primit lumina cunoștinței, înțeleptindu-se astfel. Întreaga strofă deschide monologul interior al femeii păcătoase ce nu se va sfârși decât la strofa a 9-a. Această inserție a monologului este o tehnică specifică a lui Roman Melodul.

Izvorul³ a toată frumusețea
 din Care, fără să aibă cunoștință mai dinainte păcătoasa
 a băut cea dintâi.
 Pentru această pricină, și Cartea Evangheliilor strigă:
 Venind Hristos în casa Fariseului
 O femeie oarecare a auzit și de-ndată a intrat,
 gătindu-și sufletul de pocăință:
 „Hai, suflete al meu, iată vremea pe care-o cauți:
 Iată Cel Ce te curățește pe tine de față este: pentru ce atunci să rămâi
 în tina fărâdelegilor tale?

5

La El mă voi duce, căci iată pentru mine a venit:
 Voi lăsa pe vechii mei iubiți, căci acum de Acela însetează sufletul meu foarte.
 Și ca Unuia Care cu adevărat mă iubește, îi voi aduce mirul și toată-nchinăciunea:
 strig, suspin și caut în chip drept să-L înduplec
 să-mi astâmpere setea.
 Setea Celui Însetat mă va schimba
 și așa cum voiște să fie iubit,
 astfel voi iubi pe Cel mie iubit. Plâng și genunchii mi-i plec, fiindcă aceasta voiște
 sau petrec în tăcere, tăinuindu-mă (cu tot dinadinsul) căci se întoarce de la acestea.
 De cele vechi ale mele mă despart ca Celui Nou să plac.
 Într-un cuvânt, crescând în iubire mă lepăd
 de tina fărâdelegilor mele.

6

Mă voi înfățișa Lui, voi fi luminată, după cum este scris:
 „mă voi apropia acum de Hristos și nu voi fi rușinat”
 El nu mă va acoperi de ocări, nu-mi va spune : „Până acum
 erai în întuneric, și ai venit să Mă vezi pe Mine, Soarele”.
 Pentru aceasta, mir luând, La El mă voi duce
 Cristelniță de Botez voi face casa Fariseului:
 Căci acolo îmi voi spăla toate întinăciunile mele
 Din lacrimi, untdelemn și mir îmi voi încropi colimvitra
 Mă voi spăla, mă voi unge și voi scăpa
 de glodul fărâdelegilor mele!

7

Pe iscoadele cele de demult le-a scos la lumină Rahab
 și drept răsplată a găzduirii ei, ca o credincioasă, viață a aflat.

³ Deși în limba greacă apare termenul de κτίστης, adică Ziditorul am preferat să traducem prin „izvorul” cu sens de *obârșie*, *origine* fiindcă el corespunde în același timp cu versul următor „din care a băut cuvioasa cea dintâi”.

Căci Chip al Vietii este Cel Ce i-a trimis pe ei
 Căci El numele cel slăvit al lui Iisus al meu poartă.
 De demult Rahab cea preadesfrânată revenindu-și întru sine,
 primitoare de străini s-a făcut,
 iar azi femeia cea preadesfrânată pe Cel din Fecioară Feciorelnic
 se grăbește să-L ungă cu mir.
 Aceea i-a slobozit pe cei pe care în taină îi adăpostise
 Însă eu pe Cel pe Care L-am iubit mă strădui să-L păstrez
 dar nu ca pe o iscoadă țiindu-L, ci ca pe Atotțiitorul Îl țin⁴
 și prin El mă ridic din noroiul
 de tină al fărădelegilor mele.

8

Iată, a venit vremea pe care însetam să o văd
 Ziua și anul au strălucit pentru mine
 Căci întru cele ⁵ ale lui Simon eu Îl deslușesc pe Dumnezeuul meu

⁴ În limba greacă autorul face un joc de cuvinte, opunând doi termeni care sunt formați de la același verb *a privi* σκεπτόμαι, σκοπέω: *a iscodi*, κατασκεπτόμαι și ἐπισκεπτόμαι, care definește figura lui Hristos Atoateveghetorul pentru a opune cele două chipuri, al Vechiului și al Noului Testament. Din păcate în limba română nu am putut reda acest paralelism alegoric, folosit de Sfântul Roman (menționăm că folosim termenul de alegorie nu ca figură de stil, ci ca metodă exegetică specifică Sfinților Părinți ai Bisericii, ea corespunde în limba română tâlcuirii duhovnicești, deși sensul din limba română nu epuizează pe cel de alegorie exegetică în sensul că cei doi termeni nu se suprapun perfect. Tâlcuirea duhovnicească este doar parte a exegezei alegorice patristice).

⁵ Aici textul grecesc este ambiguu ἐν τοῖς τοῦ Σιμωνος „întru cele ale lui Simon”, adică se poate referi simplu la casa lui Simon fariseul, se mai poate interpreta și alegoric, și anume, Simon fiind drept, prin faptele lui drepte a putut să-L primească pe Hristos, venirea femeii păcătoase la casa Fariseului înseamnă aici, în acest context numai, după chipul tâlcuirii alegorice, îndreptarea de la păcat la cele drepte. Textul este credem intenționat ambiguu. Autorul putea foarte bine să folosească și aici ca și în alte locuri cuvântul grec *oikeia*, pentru casă. Cugetând în sine femeia cea păcătoasă realizează că numai cei plini de virtute sunt capabili de a-L primi pe Hristos – de unde dorința de a-și schimba viața. Textul însuși cunoaște o desfășurare alegorică ceea ce pare a ne îndreptăți interpretarea noastră: femeia cea păcătoasă pornind de la numele de Simon îi găsește un corespondent într-un personaj al Vechiului Testament, preotul Eli, urmat îndată de Samuil, care slujea la jertfelnicul și chivotul Domnului la care se înfățișează Ana cea stearpă. Aceasta rugându-se a căzut cu fața la pământ. Eli, intrând și gășind-o astfel, o crede beată. De aceea, formula „întru cele ale lui Simon” se poate extinde și anunța deschiderea alegoriei. În acest caz expresia „întru cele ale lui Simon” înseamnă „în povestea lui Simon” sau „în chipul lui Simon” cum obișnuiesc să se exprime părinții, atunci când tâlcuiesc. Textul are așadar și o valoare anticipativă, prefigurând, tocmai prin asemănarea și paralelismul cu vechea poveste a Vechiului Testament, atitudinea lui Simon Fariseul din Evanghelia femeii păcătoase despre care este vorba în acest imn. Textul pune pe seama femeii păcătoase această profecie în trecut, care își trage seva, își are fundamentul în Vechiul Testament.

Spre El voi grăbi pașii mei;
 ca Ana îmi voi plânge nerodirea mea
 Iar dacă Simon m-ar crede amestită de vin sau de sicheră
 Precum «beată» Eli a bănuit odinioară pe Ana
 și eu ca și ea voi stărui-n rugăciune, strigând încetisor:
 „Doamne, copil nu ți-am cerut,
 ci sufletul îmi caut,
 cel unul născut pe care eu l-am pierdut
 și-ntocmai cum de demult Samuil – de la cea fără copii,
 iar Emmanuil – de la cea fără bărbat –, au ridicat ocară sterpiciunii
 ridică și acum pe femeia cea păcătoasă
 din țărâna prihănilor ei”.

9

Răsculându-se deci cea acum credincioasă la aceste cuvinte
 Se-osteneste degrab ca să cumpere mir
 Și-aleargă strigând către Cel Ce de miruri era negustor
 „- Dă-mi mie, de ai, vreun mir de iubitul meu Mire vrednic
 de Cel cu dreptate și în neprihănire iubit
 de Cela Ce-mi arde inimă și rărunchi.
 Nimic nu voi să știu de preț: pentru ce dar pe gânduri stai?
 Măcar și de-o fi trebuind, până la piele și până la oasele mele
 sunt gata să-ti dau, ca să aflu ce oare să dau în schimb
 Celui Ce s-a gătit acum să mă curățească
 de pulberea fărădelegilor mele”?

10

Acela însă văzând aprinderea și-osârdua cuvioasei
 i-a răspuns ei: Spune-mi mie: „- Au doară cine este cel pe care tu îl ții de iubit
 c-atât de tare te-ai aprins de-a alerga după miresme
 ce-ar avea oare el vrednic de mirurile mele?
 De-ndată însă sfânta fără înconjur strigă celui ce pregătea mirul:
 „- Ce tot spui, omule? Ce ar avea El vrednic?
 Căci nici o cinste nu-i de El atât de vrednică – oricât de mare:
 nici cer și nici pământ, nici toată lumea asta
 alătura nu stau cu Cel Ce S-a pogorât ca pe mine să mă salte
 din tina fărădelegilor mele.

11

Fiu al lui David este, de-aceea-i slăvit la-nfățișare
 Fiu al lui Dumnezeu și Dumnezeu El Însuși și pentru atâta, cu cât mai plină desfătarea
 pe care eu nu l-am văzut, ci doar am auzit de El
 și-ndată am fost întoarsă către vederea Celui nevăzut cu firea.
 Cum și Micol, pe vremuri, pe David văzându-l, pe dată l-a dorit

astfel și eu, necutezând cu ochii a-l privi,
 însetez și doresc pe Cel din David.
 Atuncea Micol cele împărătești a lepădat,
 apropiindu-se de David cel sărac
 așa și eu acum mă lepăd de bogăția cea nedreaptă și-n tot locul caut
 mir s-agonisesc pentru Cel Ce curățește sufletul meu
 de întinâciunea fărădelegilor mele!”

12

Șirul cuvintelor ei prin tăcere a curmat cuvioasa
 Și-apoi și-a luat mirul, cel atât de râvnit
 și-aflată a fost în casa Fariseului, ca și când chemată, degrab alergând ca mir să
 reverse peste Mirul cel Neprețuit⁶.
 Iar Simon aceasta văzând, a început a blestema pe Stăpânul și pe femeia cea
 păcătoasă și pe sine.

⁶ Iarăși ambiguitate în textul grecesc $\mu\upsilon\tau\iota\sigma\alpha\iota\ \tau\omicron\ \acute{\alpha}\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu$. Literal, *a mirui ceea ce este mai bun*. Textul Evangheliei relatează clar faptul ca femeia păcătoasă a vărsat mir pe capul Mântuitorului. În acest caz, textul ar fi trebuit sa folosească forma de acuzativ sg. a articolului pe lângă adjectivul substantivat, iar nu forma de neutru. Editorul francez din SC – Grosdidier traduc *to ariston* prin ospăț urmând probabil un lexicon patristic mai autorizat, fiindcă Liddell & Scott *Greek English Lexicon*, ca și Lampe, *Greek-English Patristic Lexicon* nu indică nici un sens al lui *ariston* în sensul menționat de traducătorii francezi. Textul se pretează însă și la o altă interpretare ce este în concordanță cu tradiția liturgică, foarte pertinentă și din punct de vedere gramatical, și pentru maniera criptogramică a Sfântului-poet Roman Melodul. Textul, eliptic, ar putea fi înțeles și astfel „ $\mu\upsilon\tau\iota\sigma\alpha\iota\ \tau\omicron\ \acute{\alpha}\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu$ « $\mu\omicron\upsilon\tau\omicron\nu$ »”, ceea ce vrea să spună: „ca mir să reverse peste cel mai bun mir” sau și mai în acord cu tradiția iconografică și iohaneică, „să reverse mirul cel de mult preț ($\mu\omicron\lambda\upsilon\tau\iota\mu\omicron\nu$) peste Mirul cel Neprețuit” cum este numit Iisus în tradiția liturgică a mineelor de la slujba de sâmbătă seara când se cântă troparul mironosițelor, sau cel cântat în Sfânta și Marea Miercuri a săptămânii Patimilor. Înțeles astfel, textul este în detaliu în acord perfect cu Evanghelia după Ioan. Mai mult decât atât, există și o tâlcuire a sfântului Chiril al Alexandriei la textul Evangheliei după Ioan iar „casa s-a umplut de mirosul mirului” care prezintă similitudini izbitoare cu textul lui Roman Melodul, încât cu greu ne putem închipui că acesta nu cunoștea această tâlcuire: „Cunoașterea lui Hristos va avea să umple lumea ca o bună mireasmă. Fiindcă îndată după Patimă, toată lumea s-a umplut de buna mireasmă a lui Hristos, ca o casă mare plină de mirosul mirului... Căci trupul lui, fiind străpuns ca un alabastru (– vasul în care mironosița a adus mirul), a umplut de buna lui mireasmă întreaga lume”. Primul rînd al textului citat este literal reprodus de primul vers al strofei I al acestui imn: „Cuvintele/Cunoașterea lui Hristos ca niște miresme se răspândeau pretutindeni”.

Pe de altă parte, traducerea simplă a lui *to ariston* cu sensul de ospăț nu este mai puțin pertinentă în sensul că permite și mai direct aluzia la Hristos – adevărata hrană, adevăratul ospăț. Textul ar relua astfel tema din primele versuri ale poemului în care se face alegoric echivalența masa fariseului – altar unde șade Hristos ca hrană celor datornici. Mir și tainică cină de pocăință – Hristos este mirul sfinților și jertfa-hrană, cea îndatoritoare și răscurpărătoare a celor datornici.

Pe El, fiindcă n-ar fi recunoscut pe cea care se apropiase de El
pe ea, fiindcă femeie păcătoasă fiind I S-a-nchinat,
iar pe sine însuși se blestema pentru că, fără de minte fiind,
a primit în casă pe unii dintre aceștia.
Iar aceea mai dintru adânc striga: „Răpește-mă, Doamne,
din volbura fărădelegilor mele”.

13

O, nebulie ! Ce spune, Fariseul?- ”Aceasta am făcut:
L-am chemat pe Iisus ca pe unul dintre profeți
Iar El n-a înțeles. Pe aceea pe care oricare dintre noi o știa, El nici măcar n-a
recunoscut-o.
De-ar fi fost profet, și-ar fi dat seama cine-i”.
Cel Care cearcă inimile și răunchii
Văzând gândurile cele rătăcite ale Fariseului
Vărguță de-ndreptare pentru acela, cu dreptate prin aceasta se face:
„- O, Simone, zicând, ascultă, câtă bunătate s-a revărsat peste tine și peste aceasta
pe care o vezi cu lacrimi strigând:
«Doamne, mântuiește-mă
de prihănirea fărădelegilor mele».

14

Ti-am părut ție, o, Simone, vrednic de blestem fiindcă nu am depărtat de la Mine
pe cea care cu grabire se depărta de fărădelegile ei: dar, Simone, nu e bine, nu
este binecuvântat disprețul tău.
Compară cu cele ce-ți voi spune și te îndreaptă:
Erau odată doi datornici unui creditor,
unul 500, iar altul doar 50 de dinari îi datorau
și fiindcă erau strămtorați, cel care i-a împrumutat le-a iertat cele ce le împrumutase.
Care deci crezi că va iubi mai mult dintre aceștia doi, spune-mi
Cine este dator să strige către acela: Tu m-ai mântuit
din tina fărădelegilor mele”?

15

Auzind însă înțeleptul Fariseu răspunse:
„Învățătorule, cu-adevărat este, în chip vădit arătat
Că cel ce datorează mai mult acela și mai mult iubește
Pentru că și mai mult i-a iertat creditorul”.
La acestea îi răspunse lui Domnul:
„Drept ai răspuns, o, Simone, întocmai precum spui.
Pe Cel pe Care tu nu L-ai primit, ea însă L-a uns cu mir
pe Cel pe Care tu nu L-ai spălat cu apă, ea i-a udat picioarele cu lacrimi
pe Cel pe care tu nu L-ai sărutat la-ntâmpinare, ea acoperindu-L cu sărutări strigă:

Picioarele Tale Le-am cuprins ca să nu cad
în țărâna prihănilor mele.

16

Acum când ți-am arătat pe cea care însetează de mine cu dragoste⁷,
Îți voi arăta ție, o, Preabunule⁸, Cine este Creditorul
și-ți voi descoperi și pe datornicii Lui
dintre care unul ești tu însuși, iar celălalt,
aceasta pe care o vezi lăcrimând.
Eu sunt Creditorul amândurora dintre voi
și nu numai al vostru, ci al tuturor oamenilor
Căci eu v-am îndatorat cu cele ce aveți:
duh⁹, suflet și simțire, trup și mișcare :
Pe Îndatoritorul întregului cosmos din care – cât de mare este –
și tu faci parte, o, Simone,
roagă-L, dar și strigă: Izbăvește-mă
de adâncul fărădelegilor mele.

17

Nu vreau ceva dintr-ale tale, nici din ale acesteia
Eu sunt dezlegătorul datoriei amândurora, mai mult, al tuturor,
Tu nu-mi poți da Mie toate câte-Mi datorezi încă,
taci așadar, ca să ți se ierte datoria: și nu osândi pe cea osândită,

⁷ Στοργή, în greacă înseamnă *dragoste*, numai că se îndepărtează total de sensul lui *eros*, depășește în adâncime sensul lui *filia* și chiar al lui *ἀγάπη* însemnând mai mult, dragoste de copil, care desemnează iubirea fiilor pentru părinți. Cuvântul este folosit de Mântuitorul, semnificația lui fiind astfel dublu direcționată: pe de o parte, arată că Mântuitorul vede, înțelege și primește dragostea curată a femeii păcătoase, pe de altă parte, însă, cuvântul arată că El îi răspunde pe potrivă, cu o dragoste părintească, singura care poate ierta. Cuvântul mai pune în contrast, subliniindu-le diformitatea, și gândurile rele din cugetul fariseului (vezi mai sus).

⁸ Mântuitorul folosește aici un cuvânt, ὦ, Βέλτιστε, cel mai bun, un cuvânt protocolar, un apelativ care se folosea atunci când cineva se adresa stăpânului casei, mai ales la ospete, aici însă are un vădit sens ironic, amintind aproape de ironia cu care-și trata Socrate interlocutorii, folosind același gen de apelative (cf. Philebos). Deși în Evangheliile Mântuitorul nu este ironic aproape niciodată, Sfântul Roman Melodul își ia această libertate pentru a sublinia părerea bună a lui Simeon față de sine însuși, în contrast cu realitatea pe care ne-o dezvăluie pilda.

⁹ În greacă πνοή înseamnă *răsuflare*, respirație diferit de πνεῦμα care înseamnă *duh*. Am preferat traducerea cu *pneuma* deoarece Biblia folosește cei doi termeni nediferențiat mai ales pentru aceleași contexte. Tot *pneuma* se folosește, atât în Vechiul cât și în Noul Testament, cu sensul de *sufflare de viață* sau *duh de viață*.

nici nu disprețui pe cea disprețuită, liniștește-te¹⁰.
 Trăind după Lege o, drepte Simeon, te-ai îndatorat:
 în harul meu, deci, vino, de vrei ceva să-mi răsplătești,
 privește la păcătoasa ce-o vezi ca o Biserică¹¹ strigând :
 Scuipând, mă lepăd,
 de noroiul fărădelegilor mele.

18

Haideti acum, restul datoriilor au fost dezlegate :
 mergeți, ați fost scutiți de orice plată.
 Sloboziti fiind, nu vă robiți iarăși:
 Zapisul a fost rupt, altul în loc să nu mai faceți.”
 Același lucru dar, Iisuse al meu, spune-l și mie
 care nu-s vrednic să-ți dau îndărăt tot ce-ți datorez
 să nu-mi ceri însă ceea ce tu mi-ai încredințat
 căci am cheltuit creditul și dobânda Ta,
 creditul sufletului și al trupului meu,
 ci slobozindu-mă cu inima ușoară, lasă, ușurează
 noianul fărădelegilor mele.

Bibliografie selectivă

Literatura primară:

- Romanos le Mélode, *Hymnes*. „Hymne de la Pécheresse 21”. Grosdidier de Matons, ed. SC, t. III, no. 114, Paris: Editions du Cerf.

¹⁰ ἡσυχαστον, ed. franceză traduce prin „Silence!”, ca și cum intenția vorbitorului ar fi aceea de a curma vorba. Deși este prezentă și această nuanță, am preferat să păstrăm originalul și să traducem prin verbul corespunzător. Sfântul Roman Melodul ni-L înfățișează pe Mântuitorul în deplina lui bunătate „care pe cei drepti iubeste și pe cei păcătoși mi-luiește” și deci nu-l judeca nici măcar pe fariseul Simon. Pe de altă parte, folosirea verbului amintește foarte bine de acel „pace vouă” atât de caracteristic pentru Mântuitorul, care totodată vede până în adânc zbuciumul interior al lui Simon, cauzat de ideea fariseică a întinării proprii, invitând la ospăț oameni păcătoși; vezi interdicția în Lege de a mânca, fiind fariseu sau levit, sau numai de a se atinge de oameni păcătoși. Acesta este un bun prilej pentru poet de a opune Legea veche Legii Noi a harului, cum se va vedea în versurile următoare, cf. Spusa Sf. Pavel că Legea osândește, iar harul mântuiește *Epistola către Romani* (7, 4-7 et passim 8, 1-5): „Căci ceea ce era cu neputință Legii – fiind slabă prin trup, a săvârșit Dumnezeu trimițând pe Fiul Său...”. Mai mult decât atât, Mântuitorul, Care voiește mântuirea tuturor, aduce pacea în sufletul lui Simon cea care-l apropie și îl întoarce la Dumnezeu. De aceea și folosește termenul de ἡσυχάζειν, care înseamnă *liniștirea, curățirea de gânduri rele*, iar nu pe cel de σιγῆν – neutru folosit mai sus cu sensul imperativ de tăcere.

¹¹ Paralelismul legea veche – legea Harului este continuat tot cu un alegorism drag sfinților părinți din primele veacuri creștine care opunea de astă dată Sinagoga pe care o reprezenta Simon și Biserica nouă a lui Hristos care strigă cu smerenie recunoscându-și păcatele și cerând iertarea lor.

Literatura secundară:

- Band Bovy, S., „«Sur un Sacrifice d'Abraham» de Romanos et sur l'existence d'un théâtre religieux Byzance”, în *Byzantion*, t. 13, 1938, p. 321-334.
- Korakidis, A.S., „La Théologie du Logos dans les hymnes de Romanos le Mélode”, Athenes, 1973.
- Petersen, W.L., *The Diatessaron and Ephrem Syrus as Sources of Roman the Melodist*, Louvain, 1985.
- Romanos le Mélode par M. Arranz dans *Dictionnaire de Spiritualité*, tome 11, Paris: Beauchesne, 1988.
- Wellesz, E. A., *History of Byzantine Music and Hymnography*. Oxford, 1961.

(Trad. de Laura Enache)